

Etymologisia lisiä.

7. Tser. *βuj* 'hiiva' ja *βoʒāndʒa* 'mukaan'.

Paasosen itätšer. sanakirjassa on tšer. sanalla *βuj*, paitsi tavallista merkitystä 'pää', toiseksi merkitys 'hiiva (jauhoista, humaloista ja maltaista), jolla olutta käytetään'. Tämä on mielestäni tšuvassilainen laina: < tšuv. *vəj* 'voima', jolla Ašmarinin mukaan (Thesaurus 5: 197, 261) on myös murrevariaatiot *vij*, *vuj*, *voj*, kaksi viimeksi mainittua tšeremissin naapurimurteissa. Semologinen puoli tuskin kaipaa perusteluja. Tässä siis pieni lisä niihin oluenmausteisiin, joiden levittämisestä tšuvassien esi-isät, Volgan bolgaarit, olivat tulleet kuuluisiksi (viimeksi olen niistä kirjoittanut juuri ilmestyneeseen SUS:n Toimitusten niteeseen).

[Väitöskirjassani SUST 48 : 273 olen tšuv. 'voimaa' merkitsevää sanaa pitänyt tšer. lainana (< tšer. *βij* 'voima' ~ suom. *väki*), mutta olen siitä käsityksestä luopunut: pidän tšuv. sanaa alkuperäisenä ja yhdistän sen, kuten Ramstedt, muinaisturkin verbiin *u* (Thomsenilla) l. *o* (Bangilla, ABAW 1919 : 40) l. *ō* (minun teoriani) 'voida' < **ōj* (kuten muinaisturkin *kū* 'maine' < **kūj*) ~ suom. *voi-da* < ? **vōj*, vrt. E. ITKONEN FUF 30 : 42.]

Samasta tšuv. sanasta, tarkemmin sen murremuodosta *voj*, johtuu myös Szilasin *βojinča* 'mit, gemäss': (itätšer. Vanhan Testamentin pyhästä historiasta v:lta 1879) *jumon küštömö β.* 'Gottes Befehl gemäss'. Minun itä-tšer. muistiinpanoissani se tavataan muodossa *βoʒāndʒa* 'согласно,

сообразно' = 'mukaan'. Sana on tyypillinen tšuv. postpositio: kantasana *voj* 'voima' + 3. pers. suffiksi *-ə(n)* + lokat. *ǰže*: **vojənǰže*. Szilasin mainitseman esimerkin voisi myös kääntää: 'Jumalan käskyn voimalla'. Semologisena vertauskohtana mainittakoon saksal. prepositio *kraft* = 'mukaan', alkumerkitys 'voima', siis yllä oleva lause: 'kraft Gottes Befehl'.

8. Tšer. *kamâsâr* 'miljardi'.

V. M. Vasiljevin tšer. sanakirjassa Marij muter 61 kohtaamme sanan *kamâsâr* 'miljardin' merkityksessä. Merkitys on tietysti oppitekoinen — tšeremissien tasolla olevalta kansalta ei voi odottaa niin astronomista lukusanaa, joten kansanomaisen merkityksen pitäisi olla aivan toinen. Huomio kiintyy heti tšuvassilaisperäiseen karitiivipäätteeseen *-sâr*, joka esiintyykin monissa tšuv. lainoissa. Sanan alkumerkitys voisi olla 'ääretön, mitaton'. Kantasanalle tšuv. **kam(ǰ)* tarjoutuukin luonteva ja äänteellisesti tarkoin vastaava sana muissa turkkilaisissa sekä mong. kielissä: oir. tel. leb. tar. kar. L 'mitta, aika' ~ mong. *kem* 'suuruus, mitta, proportio, pituus, aika'.

MARTTI RÄSÄNEN